

Elsősorban festő vagyok

Beszélgetés Benyovszky-Szűcs Domonkossal

JANKÓ JUDIT

Benyovszky-Szűcs Domonkos a Képzőművészeti Egyetem festő szakán végzett 2011-ben, ugyanitt szerzett tanári diplomát is, és jelenleg a Pécsi Egyetem doktori iskolájába jár. Alkotói pályája mellett *Értsd a kortársat!* címmel a kortárs képzőművészetet népszerűsítő előadásorozatot tart, ahol az alkotók nézőpontjából közelít meg egy-egy irányzatot, műfajt vagy korszakot. Művészi praxisában gyakran foglalkozik identitáskérdésekkel, a testiséggel, az anyag érzékiségével. Ha minden jól megy, azaz nem szól közbe a vírushelyzet, szeptember 17-én nyílik új kiállítása a Faur Zsófi Galériában. Ebben a fura, bizonytalan, karantén utáni és a második hullám előtti időszakban beszélgettünk.

Hogyan élted meg a karantén időszakát? Hatott a munkáidra?

BENYOVSZKY-SZÜCS DOMONKOS:

A nyugalom és azt, hogy lehetőséget adott az elmélyülésre, nagyon szerettem. Aránylag a magam ura vagyok, mégis sokfelé szakadok: járok Pécsre a doktori iskola miatt, dolgozom a műteremben, kutatok, tanulok a Budapest Art Mentor Programban, *Értsd a kortársat!*-előadásokat tartok a Kőlevesben, mindig rohanok, és akkor egyszer csak leáll a világ. Élveztem, hogy nem kellett sehova menni, hogy belefedezhettek egy új módszerbe. A *Konstelláció* című sorozatomhoz kísérleteztem egy új technikával, risoprinteket készítettem. Teljesen beleszerettem ebbe a direktzsinnyomásos technikába, ahogy egyesével kerülnek a papírra a színek, és mindig elmozdulnak – ez arra emlékeztet, hogy mennyire törekeny az a kép, amit a külvilágról, egymásról és magunkról alkotunk.

A printeken aktsziluettek rajzolódnak ki. Sok munkádra jellemző ez, arcok, testrészek, meztelenség látható rajtuk. Miért foglalkoztat ez a téma ennyire?

B-SzD: Alkotóként alapvetően a testi létezés érdekel a leginkább.

A test mint határterület, ahol a társadalmi és a szubjektív, a külső valóság és a belső tartalom találkozik. Vannak sorozataim, ahol a személyiség működése és belső struktúrái foglalkoztatnak, máskor szélesebb perspektívából a testkép társadalmi működésére összpontosítok, ami kritikusabb nézőpont. A *Konstelláció*-képeknél arra törekszem, hogy minél több olyan összeköttetést rögzítsek egy statikus képben, amelyek szimultán mennek végbe egy személyben vagy a személyek közötti interakció során. Meglehetősen bonyolultnak, de egyszerre véletlenszerűnek látom, hogy éppen mi található egy személyiség külső felszínén, ami a külvilággal érintkezik. Számomra erre az ösztön és morál vezérelte működésre rímek a színek dinamikus mozgása a printeken.

Festményeiden gyakran használod a fotót előképnek, noha festő szakon végeztél, és alapvetően festőnek tartod magad. Miért fontos mégis a fotó?

B-SzD: Tulajdonképpen amióta dolgozom, mindig használtam fotókat, mert szeretem, hogy ennek a médiumnak van egy fogalmi része, rámutat valamire, hogy ez az. De valójában mindig az érdekel, amikor a fotó tautologikus működése megbicsaklik, a médium csődöt mond, nem tudja a fogalmi

BENYOVSZKY-SZÜCS DOMONKOS

működését bemutatni, és valami más látszódik belőle. Ilyen értelemben az az igazi kérdés, hogy valójában maga a fotográfia-e a referenciája a munkáimnak vagy az, amit a fotó ábrázol, de azt hiszem, hogy mindkettő igaz. Ehhez a sorozathoz is saját készítésű fotókból inspirálódtam, melyeket nagyon kevés fény mellett vettem fel. A modellek mikrokoreográfiák szerint mozogtak a sötétben, és a hosszú expozíciós idő miatt a testük pixelekre esett szét. Egyébként akár fotókat vagy videó munkákat készítek, alapvetően a festészet vizuális lehetőségei érdekelnek. Ugyanakkor foglalkoztat a festészet időbelisége is. A kortárs művészetelméletben gyakran központi szerepet tölt be a műalkotások eseményjellege, ami nekem is fontos. Egy festmény esetében az alkotó és a befogadó is beleteszi a saját idejét, és ez a két időszak egybeesik, amikor nézed a képet.

Ez a szemlélet a gyökere az *Értsd a kortársat!* című előadásorozatnak is? Hiszen ott is párhuzamosan vizsgálod a mai alkotókat és a múlthoz való kapcsolódásukat, abból kiindulva, hogy ha megértjük az elmúlt korok belső működését, akkor otthonosabban mozoghatunk a

Konstelláció I., részlet

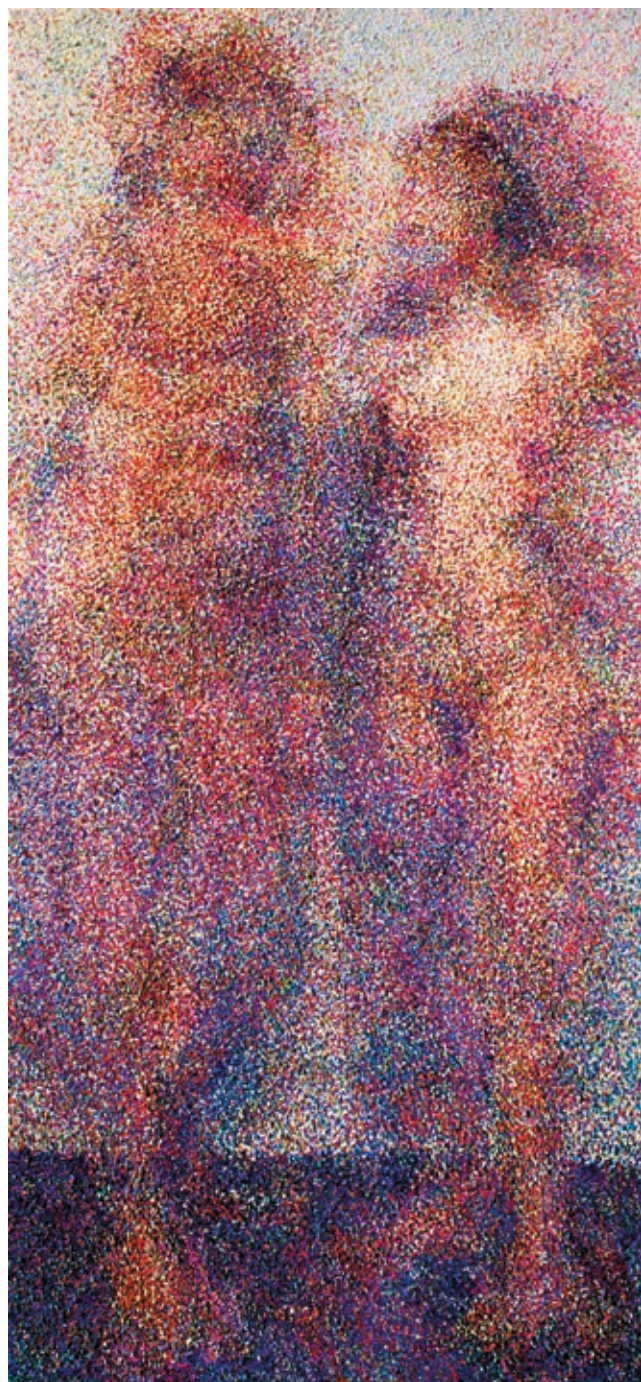
kortárs színtéren is. Mindeközben az egész egyfajta korszerű TIT-előadás vagy szórakoztató művészettörténet.

B-SzD: Azt hiszem, hogy ez nagyban köszönhető Drozdik Orsolyának, aki a mesterem volt a Képzőn. Valamilyen formában az ő szemlélete volt, ami bennem tovább dolgozik. Programként tanította, hogy kritikailag kell megérteni a patriarchátus történetét, hogy egy ponton kifordítható legyen, és bele lehessen illeszteni a saját mitológiát. Akkor, egyetemistaként inspiráló volt a gondolat, felzabálni az egész művészettörténetet, elfogyasztani a kritikáját is, majd bepakolni mindent fiókokba, hogy bármikor elővehesd, ami kell belőle. Ebből lett nálam az „Értsd a kortársat!”. Persze ez egyfajta szerepugrálás is, amivel mostanában gondom támadt, mert előfordul, hogy azon agyalok, hogy alkotóként vagy egyfajta interpretátorként, elméleti szakemberként vagyok-e a saját műtermemben. Szóval létrejött egy furcsa visszahatás, amelyben meg kell találnom az egysúlyt. Viszont ezzel párhuzamosan tudatosult bennem az is, hogy mennyire intenzíven élnek bennem képek, amelyek inspirálnak akár egy évtizeden át, és ahogy próbálok

őket kidolgozni magamból, különböző módszereket alakítok ki. Alapvetően inkább zsigerből dolgozom, de bennem élnek az elméleti kérdések is, amelyek persze átfedésbe kerülnek a képekkel. A műtermi munka során fontosnak érzem, hogy a műveim terét ne korlátozzam az egyéni észlelés fenomenológiai lehetőségeire. Ez jellemző az *Értsd a kortársat!*-előadásokra is. Ez az egyik alapműködésem, mert mindig is úgy értettem meg a világot, hogy amit láttam és tapasztaltam, összekapcsoltam más tudásokkal. Tanítás közben kezdtem látni, hogy nem vagyok ezzel egyedül, és mennyire értéktelmentő, ha struktúrákat építek, melyekbe be tudom csatornázni az új felismeréseket.

Az a cél, hogy megtaláld a művészet (esetleg az élet) értelmét?

B-SzD: Azt hiszem, hogy valami ilyesmi kezdődött, de menet közben egyre erősebben éreztem, hogy minél többet foglalkozom valamivel, minél mélyebbre megyek, annál kevésbé tűnik megragadhatónak a lényeg. Alkotóként arra törekszem,

BENYOVSZKY-SZÜCS DOMONKOS: *Konstelláció I.*, 2020, olaj, vászon, 90×200 cm, A művész jóvoltából

hogy érvényes válaszokat adjak az engem foglalkoztató kérdésekre. Az előadások miatt egyébként rengeteg kortársam gondolataival ismerkedem meg folyamatosan, mert mindig az alkotók nézőpontján keresztül mutatom be a műveket. Felszabadító látni, hogy a számomra izgalmas művek mindig releváns, ám mégis örökkön töredékes válaszokat nyújtanak.

Említetted, hogy nagyon érdekel a vizualitásban az idő, az alkotó és az értelmező összecsúszott ideje, de a *Felhalmozott én* című sorozatodban mintha más is megjelenne. Az az elmúlásról szól?

BENYOVSZKY-SZÜCS DOMONKOS: *Kéztanulmány (Konstelláció)*, 2019, olaj, vászon, 52×42 cm, A művész jóvoltából

B-SzD: Inkább a változásról és annak érzékeléséről. Ebben a munkában a múltból származó képek és a jelen ütköztetésével a személyes időérzékelést tematizáltam. A nagymamám arcára vetítettem a fiatalkori képeit, majd újrafotóztam azokat. Bár többféleképpen állítottam ki korábban, a mű végső formája a lentikuláris print lett. A kép előtt sétálva a felszínen a múltból származó arcvonások változnak, míg az igazi arc, a projekciós felület változatlan marad. Ehhez a sorozathoz készítettem egy videót is, amelyben a nagymamám arca folyamatosan változik, de nem tudod tetten érni, hogy pontosan mikor. Ahogy szinte lehetetlen észlelni a változást a mindennapok során, csak utólag válik megkerülhetetlenné.

Olyan, mintha a megértés folyamatát akarnád belesűríteni egy tárgyba.

B-SzD: Igen, a megértés folyamata számomra mind filozófiai, mind pszichológiai szempontból inspiráló. Közel áll hozzám az a gondolat, hogy

a művészet egy olyan gyakorlat, ami átélhetővé teszi az észlelést. A *Bizonytalan tekintet* című sorozatban például azzal kísérleteztem, hogy hogyan határozható meg az a távolság, ahonnan képesek vagyunk érzékelni a másik arcát, milyen messzire kell menni a másiktól, hogy lásd őt. Minél közelebb érzed magadhoz, annál messzebbre. Torzítva látod azt, akihez erős érzelmek kötnek, így kérdés az is, hogy hol húzódik az én és a másik határa.

A *Konstelláció* című sorozathoz festett képeidre is jellemző, hogy a néző térbeli mozgását mintegy beépítetted a művekbe, így a különböző nézőpontokból máshogyan hatnak a festmények. Itt viszont vaskos olajrétegek épülnek egymásra. Miért érdekel a térben kiterjesztett kép?

B-SzD: Egyre inkább az motivált, hogy a műveim képlékenyen reagáljanak a befogadó tekintetére. Itt a színek ugyan többnyire egy síkon vannak, de mivel térbeli pontok, ezért egymással átfedésbe kerülnek, újra és újra megváltoztatva az összképet. Az arcok, testrészletek elő- és eltűnése miatt úgy éreztem, hogy ez a módszer analógiaként szolgál a megismerés változékony természetére.

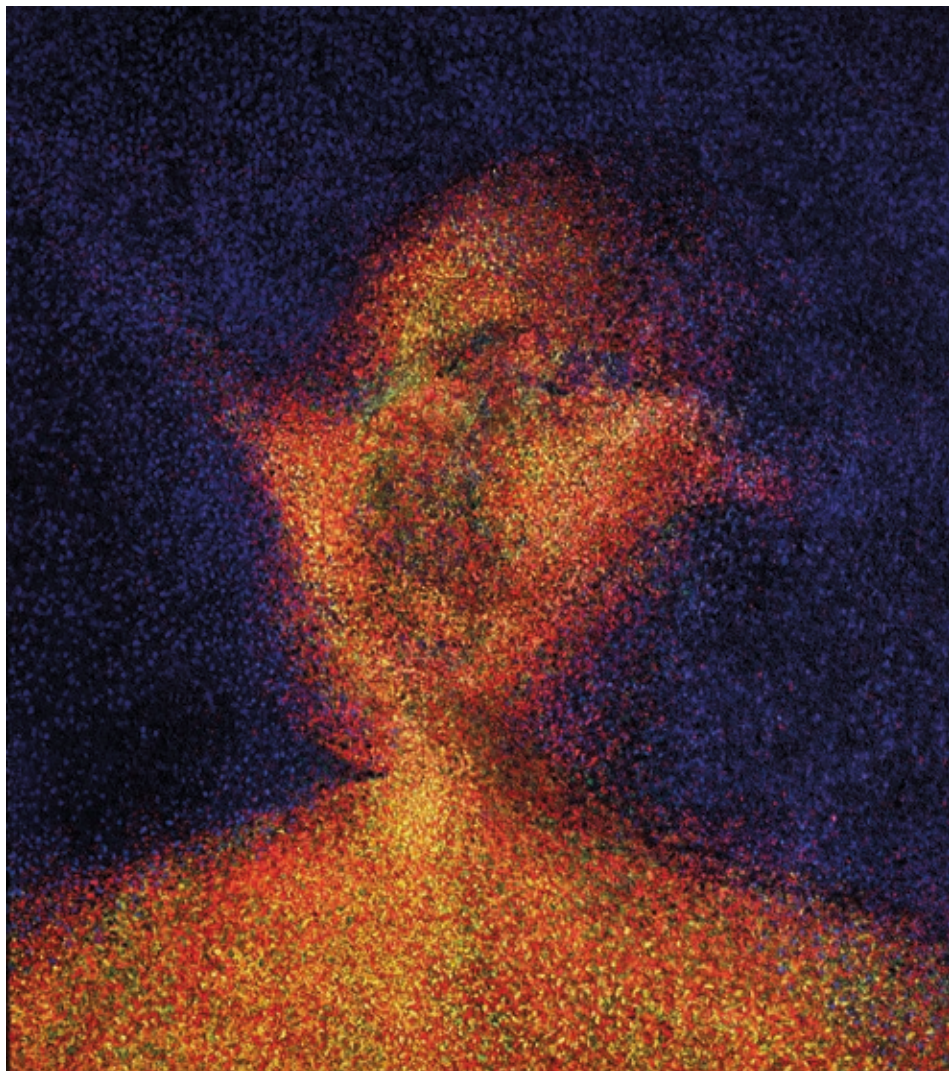

BENYOVSZKY-SZÜCS DOMONKOS: *Prometheus (Metamorphosis)*, 2014, olaj, vászon, 52×42 cm, A művész jóvoltából

Másrészt a vásznak plasztikussága a „mögé pillantás”, „belelátás” asszociációi miatt is fontos lett, mert számomra valahogyan azt az erőteret szimbolizálja, amelyben a személyiség külső és belső tényezők sajátos, aktuális egységeként értelmezhető. És persze magának a festéknek a térbelisége is egyre lényegesebb lett, mert az olajfesték mint anyag rendelkezik egy saját történettel, melyben a gravitáció és a festék konzisztenciája a meghatározó. Idővel a festék testére egyre inkább mint a fizikai lét metaforájára tekintettem.

Úgy látom, hogy a témák vagy folyamatok állandó körbejárása a jellemző alkotói módszered. Milyen projekteket szeretnél még fejleszteni?

B-SZD: A *Metamorphosis*-sorozattal vannak még terveim. Elkezdtem a pornó esztétikájával foglalkozni, pontosabban digitálisan roncsolt aktokat akartam festeni, letöltöttem és addig roncsoltam a filmeket, míg szét nem estek a képek. Ekkor tűntek csak fel azok az egyébként transzparens módszerek, amelyek segítségével sok filmben érzékivé teszik a meztelen testet. Olyan komplementer színkontrasztok szisztematikus használatával szembesültem, amit a festők a bizánci ikonfestészet óta használnak. A videókból kinyert stilleket ezért aztán festészeté alakítottam, és mitológiai címeket rendeltem hozzájuk. Csak később jutottam el a pornókritikáig, például annak vizsgálatáig, ahogyan a pornó esztétizálja az iparágban rejlő brutalitást. Hasonlóan ahhoz, ahogyan a mitológia eufemizálja a nemi erőszakot. A mai napig az Ovidius munkásságával foglalkozó irodalom egyik fekete foltja ez. Amikor a társadalmi működés felől vizsgálom, akkor a test tárgyiasítása foglalkoztat, ennek az egyik legjelentősebb pillére a pornóipar, így megérett bennem az igény a kritikai szemlélet kifejezésére. Errefelé szeretném elvinni a sorozatot.

BENYOVSZKY-SZÜCS DOMONKOS: *Portré III. (Konstelláció)*, 2019, olajpasztell, csiszolóvászon, 95x114 cm, A művész jóvoltából

De igazad van abban, hogy újra és újra előveszem valamelyik témámat. Mindegyiknél úgy érzem, érdemes továbbvinni, éppen ezért találónak érzem a rétegzettséget mint kulcsszót magammal kapcsolatban. Szeretem a létezés komplexitását, és mindig újabb és újabb rétegeit fejtem fel. Az pedig, hogy a festészet anyagsága és érzékisége szintén érdekel, szerintem nem meglepő egy festő esetében.

BENYOVSZKY-SZÜCS DOMONKOS: *Hades – Persephone (Metamorphosis)*, 2020, risoprint, 50x40 cm, A művész jóvoltából

BENYOVSZKY-SZÜCS DOMONKOS: *Iris – Zephyrus (Metamorphosis)*, 2020, risoprint, 50x40 cm, A művész jóvoltából